

Av de tre bröderna, Gerbjörns söner, har Djärv dött tidigast; han torde ha varit den äldste, eftersom han i U 276 nämnes först. Möjligt är, att Fulluge dör före Assur, då han icke omnämnes i U 277. I vilket förhållande Ulv och Björn ha stått till Assur, kan ej med full viss-
het avgöras. Troligen äro de hans söner.

Så betraktade ge oss Hammarbystenarna ett värdefullt exempel på runinskrifternas utveckling under en mansålder. Tidsavståndet från den äldsta inskriften (U 276) med dess ålderdomliga drag ned till den yngsta (U 277), som redan antyder runstensstilens upplösning, kan icke vara längre än en mansålder. Utvecklingen över den vackra »klassiska» stilen i U 273 har gått utomordentligt fort. Den period, under vilken den stora mängden av uppländska runinskrifter tillkom, har varit kort — på sin höjd ett femtiotal år.

278. Nibble, Hammarby sn.

Pl. 182.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Fyndrapport (ATA).

Avbildning: Jansson foto (ATA).

En del av en runsten påträffades 1939 på Nibble mark. Fragmentet befinner sig med all sannolikhet på ursprunglig plats, 500 m. SV om Dyvinge, 400 m. NNÖ om Nibble, 20 m. N om vägen mellan dessa gårdar. Det står i södra kanten av en långsträckt, björkbevuxen kulle. Flera forngravar finnas i omedelbar närhet. Fragmentet utgör rotändan av en runsten. Ristningen är tydlig.

Granit. Höjd 0,75 m., bredd 1 m.

Inskrift:

(vänstra slingan) **aust** (högra slingan) **n · fap**

Øyst[æinn]? ... ... *faðu[r]? ...*

»Östen ...» ... fader ...»

Till läsningen: 4 **t** har skadats i toppen, varvid högra bst och en del av den vänstra ha gått förlorade. Av 5 **n** synes i stenens högra kant endast spår av hst; bst är bevarad t. h. om hst.

Inskriften, som tydligen har varit ganska omfattande, kan numera ej utfyllas. Runorna 1—4 kunna utgöra början till det vanliga mansnamnet *Øystæinn*. Detta är, huvudsakligen därför att inskriften troligen börjat nedtill med vänstra slingan, sannolikare än att man här skulle ha det likaledes vanliga adv. *austr* »öster».

279. Skälby, Hammarby sn.

Pl. 171.

Litteratur: B 115, L 428, D 2:82. J. Bureus, Monumenta Sveo-Gothica (3. uppl. 1664) n:r 42 b, F a 6 s. 99 n:r 25 (Aschaneus), s. 167 n:r 20 (Rhezeliu), F a 5 n:r 169, F a 1 s. 42; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 1, Monumenta 3, bl. 179; P. Dijkman, Historiske Anmärkningar (1723), s. 165 f.; O. Celsius, SR 1, s. 291, 2, s. 619; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHAAkad. den 24/7 1866; R. Dybeck, Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 10 f.; E. Brate, Berättelse öfver en resa sommaren 1903 för undersökning och afbildning af runinskrifter (ATA), Anteckningar 1907 (ATA), Sverges runinskrifter (1922), s. 79, Svenska runristare (1925), s. 104.

Äldre avbildningar: Bureus, Monumenta Sveo-Gothica 1664; Peringskiöld, teckning (F 1 5:1); Hadorph och Peringskiöld, träsnitt (i F 1 5:1, Monumenta och B 115); Dybeck, D 2:82; Brate foto 1907 (ATA), återgivet i Nordisk Familjebok, 2. uppl., bd 23, sp. 1218.

58—42683. *Upplands runinskrifter*.

Runstenen står sedan 1938 rest 100 m. NNV om Skälby gård, 4 m. N om landsvägen Pickhus—Skälby.

Skälby-stenen var känd redan av Bureus. Den upptages i 3. upplagan av *Monumenta Sveo-Gothica*, dock utan att dess plats angives. Aschaneus uppger, att stenen stod »Vti Skelby ängen, mit på djupaste botten», och Rhezelius »J Skälby Hagan». Peringskiöld (F 1 5: 1): »Skälby Engshaga väster om byn wijd en sumpig orth på rygg liggiandes». (Samma uppgift återfinnes i *Monumenta*; *Bautil*: »Skjälby ängs hage».) Då H. Hildebrand besöker Hammarby socken i juli 1866, skriver han: »Stenen vid Skälby ligger för närvarande midt öfver ett dike vid vägen till gården, i hvilken ställning han icke bör få qvarblifva, alldenstund enhvar, som med oförsigtighet far på den smala vägen, lätteligen kör upp på stenen, äfvensom det kan vara fara värdt att den kan i en framtid begagnas som bro öfver diket till åkergärdet. Men då stenen alldeles saknar fotstycke, som kunde sättas ned i jorden, bad jag Arrendatorn af stället, Hr Hellberg, förse den i åkern liggande ändan med lämpligt stöd, hvarigenom stenen kunde komma att intaga en starkt lutande ställning mot vägen. Någon lämplig plats i grannskapet, dit stenen kunde beqvamligen flyttas, finnes näppe-ligen; för öfrigt bör en flyttning helst undvikas af det skäl att inskriften afser lokala förhål-landen.» I *Sveriges runurkunder* omtalar Dybeck, att stenen »ligger i Skälby vestra, till en del odlade, hage». En något utförligare skildring av stenens tillstånd finnes i hans »Berättelse» för år 1867: »Den liggande stenen i Skälby, till en del odlade hage, hvars upptagning ur dyen Akademien lär bekostat med nog dryga 25 Rdr, är genom denna halfva åtgärd mer än förut, utsatt för okynnet och egennyttan. Han bör föras till en mindre höjd några famnar vester ut och der resas mot en jordfast sten, då han kommer att synas från två större körvägar.» Den föreslagna åtgärden utfördes naturligtvis icke. I sin »Berättelse» för år 1903 omtalar Brate, att runstenen »ligger vid norra kanten af infartsvägen till Skälby, ej långt från stora landsvägen. Då jag ej lyckades träffa arrendatorn af Skälby, kom jag ej i tillfälle att träffa aftal om runstenens resning.» I »Anteckningar» 1907 meddelar Brate, att runstenen »restes 1906 på norra sidan av den väg, som från stora landsvägen leder till Skälby, på samma ställe, där den förut var liggande, 95 steg från landsvägen.» Brate lämnar också följande upplysningar om platsen: »Det ställe, där runstenen befinner sig, har ända in i vår tid varit mycket vattendränkt, och sjön Fysingen har troligen sträckt sig fordom till stenens närhet med en vik eller möjligen till och med förbi stenen. En bro har alltså varit välbehöfelig på det ställe, där stenen står.»

1927 låg stenen åter omkull. Den flyttades då 150 m. åt öster, sedan platsen besiktigats och sedan det, med all sannolikhet felaktigt, konstaterats »att stenen icke kunnat ha haft sin ursprungliga plats där den nu ligger» (Dnr 2492, ATA). Vid runinskriftsinventeringen 1936 låg runstenen vid vägen, där den två år senare restes.

Ljusröd granit. Höjd 1,64 m., bredd 1,46 m. Stenens yta är jämn och ristningen tydligt, ehuru något ojämnt huggen. Mitt över stenen går ett ljust kvartsband.

Inskrift:

biarn + uk · ihulfastr uk × ion + litu kiara · bro · at · porstiñ · bropur sin ybir · risti runa
5   10   15   20   25   30   35   40   45   50   55   60

Biorn ok Igulfastr ok Jon letu gæra bro at Þorstæin, broður sinn. Öpir risti runa[R].

»Björn och Igulfast och Jon läto göra bron åt Torsten, sin broder. Öpir ristade runorna.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. Sk ha i denna inskrift tre former (×, +, ·). Efter 16 r saknas sk. Det stora avståndet mellan 18 k och 19 i beror på att Öpir ej har velat rista i det hårda kvartsband, som här går tvärs över stenen. I 21 n finnes bst endast t. h. om hst. Sk efter 25 u saknas. Av 31 b är endast nedre delen bevarad. I 32 r är hst upptill skadad. 33 o har bst endast t. h. om hst (=); samma form ha runorna 37 o och

Fig. 284. U 279. Skälby, Hammarby sn.
Efter Monumenta Sveo-Gothica.

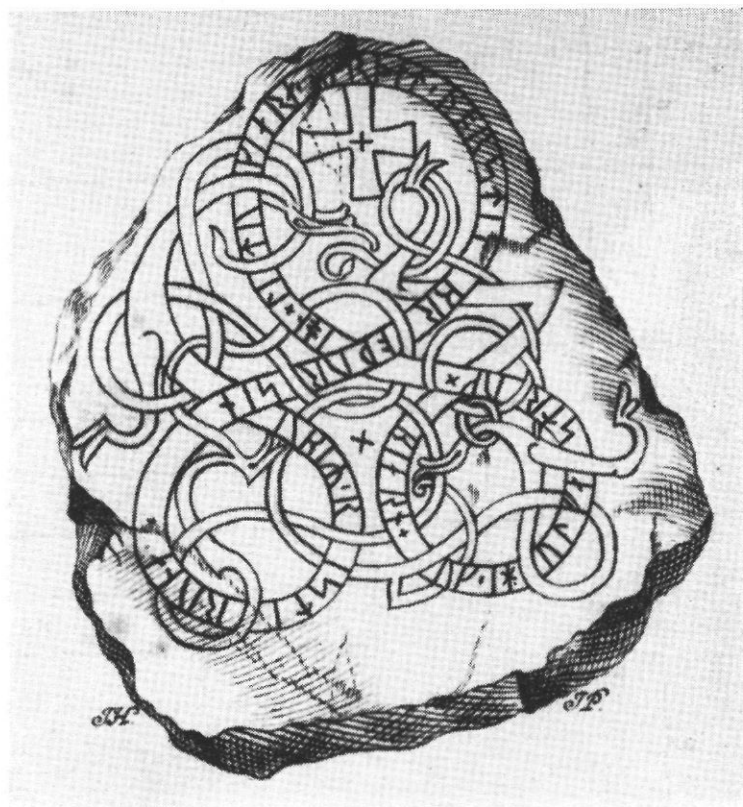

Fig. 285. U 278. Skälby, Hammarby sn.
Efter teckning av Peringskiöld.

45 **o**, medan däremot 20 **o** har formen **þ**. Efter 48 **r** saknas sk. 52 **y** är sannolikt stunget. I 64 **a** är bst otydlig. — Bureus: Sk efter 16 **r**; sk saknas efter 21 **n**; 38 **r** saknas; sk saknas efter 42 **n**; sk efter 60 **i**; 64 **i**; sk efter r. 64. — Aschaneus: 6 **u** och 7 **k** saknas; sk efter 16 **r**; 20 **h**; sk efter 25 **u**; 37 **u**. Runorna 52—64 saknas. — Rhezelius: 9 **a**, 14 **r**, 16 **u**; mellan 16—17 insätts runorna **ia**; sk efter 25 **u**, 48 **r**, 51 **n** och 60 **i**; 64 **o**. Sk i inskriftens slut. — Peringskiöld: Av 42 **n** endast ett kort stycke av hst nedtill. Sk efter 42 **n** saknas; 52 **u**; sk efter 64 **a**. — Dybeck: sk efter 25 **u**; 52 **u**. — Brate: 52 **u**: »Uti **ubir** läses **u** både i B 115 och D 2: 82. En fördjupning finnes dock i det inre av **u**, som visserligen är mycket flack men möjligen kan vara avsedd att vara en prick.»

Om namnet *Igulfastr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100, 106.

Om namnet *Jon* skriver redan P. Dijkman (a. a.) i sina anmärkningar till inskriften: »deta mans namn ser man vara brukat effter Kristendomens inkomst. Om det å Latin skal kallas Johannes eller Jonas wet jag ejj, allenast det ser jag af Bibliske Historien, at af Jon finnas åtskillige Nomina composita, som Israels barn äro nämde med». Se f. ö. U 216.

Om ornamentiken, som med sina tre slingor är typisk för Öpir, skriver Dijkman: »1. På steenen är een Ormslinga, som har klöfwer wid bröstet ok stjärten, samt et de Kristnas korss-tekn öfwerst i slingan, ok et litet korss neder uthi. 2. Tiden slutes der af, at Stenen är i Kristendomen oprester, i ty han förer korss ok har Steenhuggaren *Ubirs* namn, hwilken war kristen.»

280. Smedby, Hammarby sn.

Pl. 168, 174.

Litteratur: B 111, L 431, D 2: 86. J. Bureus, F a 6 s. 70 n:r 128 (Bureus' egen uppteckning), s. 94 n:r 12 (Aschaneus), s. 169 n:r 31 (Rhezelius), F a 5 n:r 171, F a 1 s. 43; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 180; UFT h. 5 (1876), s. 11 f.; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA).

Äldre avbildningar: Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 111); Dybeck, a. a.; Brate foto 1903 (ATA).